Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO

16.10.2023

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö HE 41/2023 vp ja VNS 1/2023 vp

ASIA: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024 JA VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2024—2027 MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN (PL 30) OSALTA

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua talousarviosta vuodelle 2024 sekä julkisen talouden suunnitelmasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) toimintaympäristön kuvaus sisältää sektorin keskeiset muutostekijät, mutta perustehtävien osalta ei voi olla korostamatta kilpailukyvyn merkitystä. Maaseudun elinvoimaisuuden osalta tilanne vaihtelee eri osissa maata ja tätä tilannetta Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on kärjistänyt entisestään. Osassa Suomea on elinkeinotoiminnan näkökulmasta jo suuri huoli joidenkin palveluiden saatavuudesta.

MMM:n hallinnonalan vuoden 2024 talousarviossa viljelijätukien ja -korvausten määrärahat ovat Suomen CAP-strategian ja toisaalta myös hallitusohjelman mukaisia ollen käytännössä kuluvan vuoden tasolla. Momenteittain tarkasteltuna momentit 30.10.43. (eläinten hyvinvointikorvaukset) ja 30.20.43. (ympäristökorvaukset, luomu) ovat maatalouden näkökulmasta suurimmat epävarmuutta sisältävät kohdat, koska näissä määrärahamenekki perustuu arvioon viljelijöiden sitoutumisesta vapaasti valittaviin toimenpiteisiin.

Maatalouden investointeihin CAP-strategiassa on periaatteessa varattu riittävä rahoitus energiainvestointeja lukuun ottamatta. Yleisesti ottaen maatalouden investointikustannukset ovat nousseet vajaan kolmen vuoden aikana yli 20 prosenttia. Yhdessä korkojen merkittävän nousun kanssa tämä tarkoittaa erityisesti kotieläintuotannon rakentamisinvestointien hiljenemistä. Kun kotieläintuotannon lopettaminen tiloilla jatkuu entiseen tahtiin, niin tuottavuuden parantuminen ei yksinään korvaa lopettavien tilojen tuotantoa. Edellisen perusteella kotieläintuotannossa tuotantomäärät oletettavasti jatkavat edelleen laskuaan vuonna 2024. Muutenkin maatilojen taloustilannetta tarkasteltaessa voidaan olettaa kotieläintilojen taloustilanteen tiukentuvan vuonna 2024 kuluvasta vuodesta. Poikkeukselliset ja nopeat hintasuhdanteiden vaihtelut todennäköisesti jatkuvat edelleen.

Hallitusohjelman mukaisesti valtionavustukset mm. 4H-toimintaan, maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (momentit 30.10.50 ja 30.10.55) alenevat. Ottaen huomioon parin viime vuoden inflaation ja palkkakehityksen, tullee muutoksella olemaan vaikutuksia avustuksia saavien tahojen toimintaan. Hallitusohjelman leikkaukset ja säästöt näkyvät talousarvioesityksessä turvepeltojen ilmastotoimet -momentin lakkauttamisena ja toisaalta 2/2023 hyväksytyn lisätalousarvion käyttämättömän määrärahan leikkauksena valtiontalouden säästöihin. Maatalouden kustannuskriisin hoitamiseen varatuista määrärahoista menee siten lähes 80 milj. euroa valtiontalouden tasapainottamiseen. Näille varoille olisi ollut tarve elinkeinon pitkän aikavälin toimintaedellytysten turvaamisessa.

Julkisen talouden suunnitelmassa on huomioitu hallitusohjelman sopeutustoimet MMM:n pääluokan osalta. Painopiste säästöissä on hallituskauden loppupuolella ja CAP-strategian osalta suunnitellut säästöt edellyttävät komission hyväksyntää strategiamuutoksen yhteydessä. Strategian muutosprosessi on hidas ja vuonna 2025 muutettavista asioista päätetään kansallisesti jo vuoden 2024 alussa. Hallitusohjelman kautta tulevia määrärahalisäyksiä ja elintarvikeketjun neuvotteluasemaa tasapainottavia asioita MTK pitää kannatettavina. Yleisesti ottaen, kansainvälinen toimintaympäristö huomioiden, julkisen talouden suunnitelmassa on käytetty varsin positiivisia ennusteita ja oletuksia esimerkiksi BKT:n määrän muutoksen suhteen.

Helsingissä 16.10.2023.
MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Lappalainen
tutkimuspäällikkö